

Máte problém? Čo radia právnicki

Môžem nazrieť do závetu?

? Nedávno som doma našiel staršie rodinné dokumenty, ktoré súvisia s dedičstvom. Zistil som, že brat môjho otca pred smrťou spísal závet, ktorý uložil na štátnom notárstve a číslo závetu zanechal mojej matke. Dodnes som nepochopil, ako je to možné, že som nikdy nebol predvolaný štátnym notárom ako štátnym orgánom v uvedenej veci napriek tomu, že ja som v čase smrti svojho strýka už bol plnoletý. Otcov brat bol môjmu otcovi zaviazaný a podľa rozhovoru s mojou matkou zanechal mne a môjmu vtedy maloletému bratovi vkladnú knižku a byt. Chcel by som vedieť, čo treba urobiť, aby som sa mohol dozvedieť, čo bolo v záвете napísané a kto mi môže dať odpoveď na otázku, ako je možné, že som nebol účastníkom dedičského konania napriek tomu, že tento závet bol verejnou listinou a ležal priamo na okresnom notárstve.

MAROS MEDZIHORSKY

Vzhľadom na skutočnosť, že z vašej otázky nie sú zjavné všetky okolnosti uvedeného prípadu, existuje jedna možnosť, kedy by takéto konanie súdu, resp. notára ako súdneho komisára, bolo plne v súlade so zákonom. Ustanovenia § 476 a nasl. Občianskeho zákonníka upravujú možnosť, ako môže poručiteľ disponovať so svojím majetkom aj pre prípad smrti. Takouto možnosťou je zriadenie závetu. Závetná sloboda poručiteľa je však v určitých smeroch zákonom obmedzená. Typickým obmedzením závetnej slobody poručiteľa je ochrana tzv. neopomenuteľných dedičov. Neopomenuteľnými dedičmi sú potomkovia poručiteľa. Potomkovia poručiteľa sú totiž zákonnými dedičmi, ktorým zákon priznáva osobitnú ochranu. Neopomenuteľný dedič musí dostať z dedičstva vždy minimálne svoj zákonný podiel. Poručiteľ nemôže neopomenuteľných dedičov vylúčiť z dedenia konkludentným činom (teda činom urobeným mlčky) tak, že v záвете ustanoví iné oso-

by za dedičov a neopomenuteľných dedičov v záвете opomenie.

Neopomenuteľný dedič môže byť poručiteľom z dedenia vylúčený iba na základe vydedenia, a to len z dôvodov uvedených v zákone (ust. § 469a Občianskeho zákonníka). Pokiaľ by poručiteľ vo svojom záвете opomenul neopomenuteľného dediča, takáto osoba by napriek opomenutiu dedila v určitej miere, a to priamo na základe zákona. Ustanovenie § 479 Občianskeho zákonníka pritom uvádza, že maloletým potomkom poručiteľa sa musí dostať aspoň toľko, koľko robí ich dedičský podiel zo zákona, a plnoletým potomkom aspoň toľko, koľko robí jedna polovica ich dedičského podielu zo zákona. Vo vami uvedenom prípade mohla vzniknúť situácia, keď váš strýko zanechal ako dedičov jedného alebo viacerých maloletých potomkov, ktorých nevydedil, ale iba ich opomenul vo svojom záвете, či už úplne, alebo iba čiastočne. V takom prípade by celý jeho majetok zdedili takíto potomkovia a na vás s vašim bratom by sa neprihliadalo, vzhľadom na skutočnosť, že by ste už nemali čo dediť.

Pokiaľ ste však presvedčení, že k takémuto niečomu nedošlo a váš strýko nezanechal žiadnych maloletých potomkov, ani svoj závet pred smrťou nezrušil, prináležalo by vám, ako oprávnenému dedičovi, právo na vydanie dedičstva nadobudnutého

neoprávneným dedičom. No s ohľadom na skutočnosť, že právo oprávneného dediča na vydanie dedičstva sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, predpokladám, že toto vaše právo by už bolo premlčané, i keď to z vašej otázky nie je jednoznačne zrejme.

Ak chcete zistiť, či takýto závet skutočne existoval a čo bolo jeho obsahom, odporúčam vám obrátiť sa na Notársku komoru Slovenskej republiky so žiadosťou o lustračiu tohto závetu v Notárskom centrálnom registri závetov. Pokiaľ by vašej žiadosti nebolo vyhovené, obrátil by som sa s rovnakou žiadosťou aj na príslušný okresný súd v mieste trvalého pobytu vášho strýka v čase jeho smrti.

Brat predal dom, ktorý sme spolu rekonštruovali

? Brat zdedil dom. Po smrti rodičov sme sa ako súrodenci dohodli, že ho zrekonštruujeme, aby sme sa sem mohli vracat napríklad na dovolenky. S tým však súvisí nákup materiálu, naň sme sa skladali a dom sme opravili svojpomocne. Brat však dom vlni predal. Mohol tak urobiť bez toho, aby nám to oznámil? Dá sa v tomto prípade ešte niečo robiť? Veď sme do domu so súrodencami vložili na opravu vlastné peniaze.

DUSAN KUČKA

Vychádzajúc z vami uvedených informácií, váš brat mal dom vo svojom výlučnom

vlastníctve a z tohto dôvodu bol oprávnený nakladať s ním podľa svojho uváženia, t. j. aj ho predat bez toho, aby vám to oznámil. V tejto situácii vám odporúčame obrátiť sa na brata a domáhať sa vydania bezdôvodného obohatenia z titulu zhodnotenia nehnuteľnosti, ktorá bola v jeho výlučnom vlastníctve. Váš brat sa bezdôvodne obohatil, pretože vy aj vaši súrodenci ste investovali vlastné finančné prostriedky, ako aj vlastné úsilie a prácu na zhodnotenie jeho nehnuteľnosti.

V zmysle ustálenej judikatúry, v prípade hodnôt vynaložených na cudziu nehnuteľnosť bude pohľadávkou z bezdôvodného obohatenia rozdiel medzi hodnotou nehnuteľnosti pred rekonštrukciou a po nej, a nie hodnota prostriedkov vynaložených na rekonštrukciu. No vo vašom prípade je potrebné brat do úvahy aj rozsah, v akom ste mali možnosť predmetnú nehnuteľnosť užívať. Na určenie výšky vášho nároku je potom potrebné zohľadniť zhodnotenie nehnuteľnosti a tiež rozsah reálneho užívania predmetnej nehnuteľnosti do realizácie jej predaja. Odporúčame vám pokúsiť sa s bratom mimosúdne dohodnúť a v prípade, že takáto dohoda nebude možná, zostane vám už len obrátiť sa na súd so žalobou na vydanie bezdôvodného obohatenia, no v tomto prípade treba mať na zreteli plynutie premlčacej doby, t. j., či vaše právo na vydanie bezdôvodného obohatenia nie je premlčané.

Subjektívna premlčacia doba začala plynúť odo dňa, keď ste sa dozvedeli, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na váš úkor obohatil. Vo vašom prípade za tento moment možno považovať okamih, keď ste sa dozvedeli, že váš brat predmetnú nehnuteľnosť predal. Dĺžka subjektívnej premlčacej doby je 2 roky, t. j. právo na vydanie bezdôvodného obohatenia sa premlčí za 2 roky odo dňa, keď ste sa dozvedeli, že brat predmetnú nehnuteľnosť predal. Dĺžku objektívnej premlčacej doby je potrebné posúdiť osobitne, podľa ďalších okolností vášho prípadu, ktoré nám nie sú momentálne známe. Do úvahy pripadá buď 3-ročná, alebo 10-ročná v závislosti od úmyslu toho, kto sa obohatil.

V tejto súvislosti je ešte potrebné podotknúť, že premlčanie práva samo osebe nevytvorí prekážku na plnenie zo strany vášho brata, no premlčaním práva by mu vzniklo oprávnenie spôsobiť vznesením námietky premlčania v priebehu súdneho konania zánik vášho nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. V neposlednom rade je potrebné upozorniť aj na unesenie dôkazného bremena v konaní pred súdom, pretože ako žalobca budete musieť preukázať, že rekonštrukciou sa predmetná nehnuteľnosť vo výlučnom vlastníctve vášho brata zhodnotila a tiež o koľko sa zhodnotila.

ODPOVEDE VYPRACOVAL TÍM PRÁVNÍKOV ADVOKÁTSKEJ KANCELÁRIE H&P LEGAL, S. R. O. V ZLOŽENÍ MGR. FEDOR SROBÁR A JUDR. PAVOL TOROŠ.